

## درس ۶ دین و زندگی

### پیام آیات:

نساء، ۸۷:

- ۱- حیات پس از مرگ انسان امری حتمی و قطعی است.
  - ۲- آیه، ناظر بر محبت به خدا (تولی) و تنفر از غیر خدا (تبری)
  - ۳- آیه شریفه، ضرورت معاد را در پرتو حکمت الهی ثابت می کند.
- مؤمنون، ۱۱۵:

- ۱- استدلال بر ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی، به صورت عقلی.
  - ۲- قرآن کریم لازمه ی عبث نبودن زندگی انسان را «بازگشت به سوی خدا» بیان می کند.
- ص، ۲۷:

- ۱- لازمه ی عبث نبودن زندگی انسان را بازگشت به سوی خدا (در جهان آخرت) می داند.
  - ۲- استدلال بر ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی و بر اساس استدلال عقلی است.
  - ۳- آیه ناظر بر هدفدار بودن نظام آفرینش است.
- ص، ۲۸:

- ۱- استدلال بر ضرورت معاد در پرتو عدل الهی بر اساس استدلال عقلی است.
- ۲- فرجام مؤمنان و پرهیزکاران با تبهکاران و گناهکاران متفاوت خواهد بود.

### ترجمه آیات:

نساء ۸۷:

خداوند، نیست معبودی جز او حتما جمع می کند شما را به سوی روز قیامت، شکی در آن نیست، و چه کسی راستگوتر از خداوند در گفتار؟

مؤمنون ۱۱۵:

پس آیا پنداشتید اینکه آفریدیم شما را بیهوده؟ و این که شما به سوی ما بازگردانده نمی شوید؟

ص ۲۷، ۲۸:

و نیافریدیم آسمان و زمین و آنچه را که بین آن دو است، بیهوده؛ آن گمان کسانی است که کافر شدند، پس وای بر کسانی که کافر شدند از آتش، آیا قرار می دهیم کسانی را که ایمان آوردند و انجام دادند کارهای شایسته، مانند مفسدان در زمین؟ یا قرار می دهیم پرهیزکاران را مانند بدکاران؟

### پیام آیات (۱) - صفحه ۶۳

۱- کدام یک از آیات ابتدای درس خبر از جهان آخرت به ما می دهد؟ در این آیه بر چه نکاتی درباره ی قیامت تأکید شده است؟ در آیه ۸۷ سوره نساء «اللّٰه لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامۃ لاریب فیه و من اصدق من اللّٰه حدیثا» بعد از بیان یگانگی خداوند (توحید) خبر از روز قیامت می دهد و بر حق بودن آن به چند صورت تأکید می کند یکی با «ل» که در ابتدا ی «لیجمعنکم» آمده و دیگری با «ن» تأکید، سوم با آوردن عبارت «لاریب فیه» و چهارم با بیان این که این خبر از خداست و او راستگوترین است.

۲- وقتی که می بینیم قرآن کریم این گونه از آخرت خبر می دهد، وظیفه ی ما چیست و چه تصمیمی باید بگیریم؟ چون این خبر از خداست و حق است، عقل ما حکم می کند که نه تنها آن را بپذیریم، بلکه باید بکوشیم درباره ی آن اطلاعات بیشتری به دست آوریم و بدانیم چگونه باید خود را برای آن روز آماده کنیم که زیان نبینیم.

قرآن کریم با کدام برهان ها، ضرورت معاد را بیان کرده است؟ ۱- حکمت الهی ۲- عدل الهی

### پیام آیات (۲) - صفحه ۶۳

کدام یک از آیات ابتدای درس، ضرورت معاد بر اساس حکمت الهی را بیان کرده است؟ سوره نساء آیه ۸۷- سوره مؤمنون آیه ۱۱۵/ این که جهان بر اساس هدفی حکیمانه آفریده شده است. در آیه ی ۱۵ سوره مؤمنون خداوند اعلام می دارد که ما جهان را عبث نیافریدیم.

### پیام آیات (۳) - صفحه ۶۵

کدام یک از آیات ابتدای درس، ضرورت معاد بر اساس عدل الهی را بیان می کند؟ پیام اصلی این آیه چیست؟ سوره ص، آیه ی ۲۷ و ۲۸

خداوند سرانجام مؤمنین و مفسدین را یکسان قرار نمی دهد.

### نکات و سؤالات:

۱- مهم ترین خبری که انبیاء درباره ی آینده بشر آورده اند کدام است؟ خبر از معاد و سرای آخرت است. همه ی آنان پس از ایمان به خدا، ایمان به آخرت را مطرح کرده و آن را لازمه ی ایمان به خدا دانسته اند.

۲- توجه قرآن به مسأله ی معاد چگونه است؟ قرآن کریم با چنان صراحت و قطعیتی از آخرت یاد می کند که جای هیچ شک و شبهه ای را باقی نمی گذارد. در این کتاب الهی، بعد از توحید و یکتاپرستی، درباره ی هیچ موضوعی به اندازه ی معاد سخن نرفته است.

۳- حکیم کیست؟ حکیم کسی است که کارهایش هدفمند است و به نتایج صحیح و درست منتهی می شود.

#### ۴- حکیم بودن خدای متعال را با مثال توضیح دهید.

حکیم کسی است که کارهایش هدفمند است و به نتایج صحیح و درست منتهی می شود، از این رو خدای حکیم، مرتکب کار عبث و بیهوده نمی شود، زیرا کار عبث از جهل و نادانی سرچشمه می گیرد. هر موجودی را برای هدف شایسته ای خلق می کند و امکانات رسیدن به آن هدف را هم به او عطا می نماید و اگر تمایلات و گرایش هایی در وجودش قرار داده، پاسخ مناسب آن را هم پیش بینی کرده است. به طور مثال، در مقابل احساس تشنگی و گرسنگی حیوانات، آب و غذا را آفریده تا بتوانند تشنگی و گرسنگی خود را برطرف نمایند.

۵- لازمه ی پاسخ به گرایش های انسانی چیست؟ حال اگر به وجود خود توجه کنیم، می بینیم که هر انسانی گرایش به بقا و جاودانگی دارد و از مرگ و نابودی گریزان است و بسیاری از کارهای خود را برای حفظ و بقای خود انجام می دهد. همچنین هر انسانی طالب و خواستار همه ی کمالات و زیبایی هاست و این طلب به هیچ حدی محدود نمی شود. او به دنبال پایان ناپذیر ها و افول ناشدنی هاست. دنیایی که در آن زندگی می کنیم و عمر محدود انسان ها پاسخگوی این گونه نیازها نیست. نمی شود که خداوند عشق به خود و حیات ابدی را در وجود کسی قرار دهد و سپس او را در حالی که مشتاق اوست، از هستی بیاندازد. نمی شود که انسان های با ایمان و درستکار با پیروی از دین و تبعیت از فطرت و عقل به درجاتی از رشد و کمال برسند و با رسیدن مرگ دفتر زندگی آنان بسته شود و همه ی کمالات کسب شده را از دست بدهند. چنین کاری از خداوند حکیم محال است و هرگز سر نخواهد زد.

۶- از صفات خداوند متعال «عدل» را توضیح دهید.

عدل یکی از صفات الهی است. خداوند عادل است و جهان را بر عدل استوار ساخته است. رسول خدا (ص) می فرماید: بالعدل قامت السموات و الارض؛ آسمان ها و زمین بر اساس عدل پا برجاست. زندگی انسان ها نیز در داخل این نظام عادلانه قرار دارد؛ از این رو، خداوند وعده داده است که هر کس را به آن چه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نگرداند.

۷- آیا انسان به آنچه استحقاق دارد و خداوند رسیدن به آن را وعده داده، می تواند در آن دنیا باشد؟ اما زندگی انسان در دنیا به گونه ای است که امکان تحقق این وعده را نمی دهد. زیرا:

الف- پاداش بسیاری از اعمال، مانند شهادت در راه خدا، در دنیا امکان پذیر نیست. همچنین پاداش کسی که کارهای نیک فراوانی دارند و به جمع زیادی از انسان ها خدمت کرده است، با توجه به عمر محدودی که دارد، میسر نیست.

ب- مجازات بسیاری از کسانی که به دیگران ستم کرده اند در این دنیا عملی نیست. برای مثال، مجازات کسی که افرادی را به قتل رسانده یا مانع رشد استعداد های بسیاری از انسان ها شده است. در این جهان ممکن نیست. و اگر جهان دیگری نباشد، که ظالم را به مجازات واقعی اش برسانند و حق مظلوم را باز ستانند، بر نظام عادلانه ی خداوند ایراد وارد می شود.

## استدلال صفحه ۶۴

با توجه به پیام آیات (۲) و توضیحات فوق، استدلال کنید که بر اساس حکمت الهی چه آینده ای در انتظار انسان هاست؟

مقدمه:

(۱) اگر خداوند حکیم استعداد چیزی را در انسان قرار دهد امکان رسیدن به آن را هم برای او فراهم می کند.

(۲) خداوند استعداد بی نهایت طلبی و میل به کمالات خلق و گرایش به بقا و جاودانگی را به انسان عنایت کرده است.

نتیجه:

خداوند برای رسیدن انسان به این استعدادها و کمالات، علاوه بر این جهان، جهان آخرت را آفریده تا دفتر زندگی انسان با مرگ بسته نشود و بتواند به آن کمال هایی که در دنیا برای آن ها تلاش کرده، برسد.

## استدلال صفحه ۶۶

با توجه به پیام آیات (۳) و توضیحات گفته شده استدلال کنید که چرا بر اساس عدل خداوند، وجود عالم دیگری ضروری است.

مقدمه:

(۱) ظرفیت این جهان برای مجازات بسیاری از ستم ها و پاداش بسیاری از نیکوکاری ها محدود است.  
(۲) چون خداوند عادل است، نمی شود که انسان ها با مرگ نابود شوند و به خاطر ستمی که کرده اند یا کار نیکی که نموده اند مجازات و پاداش داده نشوند.

نتیجه:

پس از این جهان، خداوند جهان آخرت را آفریده تا هرکس به مجازات و پاداش لایق و شایسته خود برسد.

## پاسخ به یک اشکال

برخی از افراد در امکان معاد و چنین واقعه ی عظیمی در تردیدند. آنان فکر می کنند حقیقت انسان همین بعد جسمانی اوست، می گویند چگونه ممکن است همه ی انسان ها، پس از مرگ و پوسیده و متلاشی شدن، دوباره زنده شوند؟ (سوره ی واقعه، ۴۷ و ۴۸)

قرآن کریم از دو جهت به این سؤال پاسخ می دهد:

۱- حقیقت وجود انسان، نفس و روح اوست و این حقیقت، هنگام مرگ نابود نمی شود بلکه توسط فرشته مرگ به تمام و کمال دریافت می گردد.

۲- پاسخ دیگر قرآن کریم مربوط به امکان آفرینش مجدد جسم برای پیوستن به روح در آخرت است. این پاسخ خود به سه گونه طرح شده و به اثبات آفرینش مجدد جسم پرداخته است.

### تدبر در آیات صفحه ۶۷

با تفکر در آیات زیر، نحوه ی استدلال قرآن کریم بر معاد جسمانی را توضیح دهید و این سه گونه پاسخ را بدست آورید.

۱- آیات ۳ و ۴ سوره ی قیامت: امکان معاد جسمانی با توجه به قدرت بی پایان الهی (اشاره به قدرت نامحدود خداوند)

۲- آیات ۷۸ و ۷۹ سوره ی یس: امکان معاد جسمانی با توجه به خلقت اولیه انسان (اشاره به پیدایش نخستین انسان)

۳- آیات ۹ سوره ی فاطر و ۱۹ سوره ی روم: امکان معاد جسمانی با توجه به زنده شدن زمین پس از موت به عنوان تمثیلی برای معاد (اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت)

هسته ی علمی دین و زندگی دبیرستان علامه جعفری [Ajhsd.blog.ir](http://Ajhsd.blog.ir)